

Digitaliseringens indvirkning på jobkvalitet og social dialog i den offentlige sektor i EU

ENDELIG VIDENSKABELIG RAPPORT FRA DIGIQU@LPUB PROJEKTET

Sammenfatning

1. DIGIQU@LPUB i aktion: omfang og partnere

The impact of digitalisation on job quality and social dialogue in the public services (DIGIQU@LPUB) er et projekt finansieret af Europa-Kommissionen, der har til formål at vurdere digitaliseringens indvirkning på jobkvaliteten set fra fagforeningernes og de offentligt ansattes perspektiv. Projektet blev ledet af Det Europæiske Sociale Observatorium (OSE) i samarbejde med European Public Services Union (EPSU) og løb fra november 2021 til september 2023 med deltagelse af 11 europæiske partnere. Det dækkede otte lande (Danmark, Finland, Frankrig, Italien, Polen, Spanien, Tyskland og Ungarn) og undersøgte arbejdstagernes erhverv i tre offentlige tjenester: offentlig elproduktion og -forsyning, den offentlige administrationssektor (nationalt, regionalt og lokalt niveau) og offentlige hospitaler og sundhedstjenester.

DIGIQU@LPUB, der blev koordineret af European Social Observatory (Belgien), involverede 11 partnerinstitutioner:

- a) syv fagforeningsrelaterede forskningsinstitutter - Fondazione Giuseppe di Vittorio (FDV, Italien), Secafi (Frankrig), Institut Arbeit und Technik (IAT, Tyskland), Institute of Public Affairs (IPA, Polen), IRES Emilia Romagna (Italien), Fundación 1° de Mayo (Spanien) og European Social Observatory (OSE, Belgien);
- b) et uafhængigt forskningscenter - ÉTOSZ (Ungarn);
- c) to universiteter - Aalborg Universitet (Danmark) og en ekspert fra Institut for Socialforskning, Turku Universitet (Finland);
- d) Den Europæiske Union for Offentlige Tjenestemænd (EPSU)

2. Målsætninger for projektet

Formålet med forskningsprojektet "Digitaliseringens indvirkning på jobkvalitet og social dialog i den offentlige sektor" (DIGIQU@LPUB) er at udfylde hullet i vores forståelse af digitaliseringens konkrete indvirkning på jobkvaliteten i den offentlige sektor i EU, og af hvorvidt dette emne er inkluderet i den sektorielle og tværfaglige sociale dialog i de lande, der undersøges i forskningen.

Mere specifikt var formålet med forskningen todelt, idet emnet blev betragtet fra to perspektiver. Den første del af undersøgelsen kastede lys over de offentligt ansattes egen opfattelse af de ændringer, som digitaliseringen har medført i karakteren, indholdet og implementeringsprocesserne for de opgaver, der indgår i deres daglige arbejde, samt resultaterne af disse ændringer for de ansatte selv (fysisk og mentalt helbred, balance mellem arbejde og privatliv, læring, jobsikkerhed, rettigheder). Disse individuelle opfattelser blev hovedsageligt indsamlet i de otte lande, der blev undersøgt, gennem en onlineundersøgelse blandt arbejdere i de tre sektorer (5.597 svar), ud over materiale fra nationale fokusgrupper af arbejdere i hver af de tre sektorer. Desktop research og en række semistrukturerede interviews blev brugt til det andet forskningsområde - hvordan de udfordringer og muligheder for jobkvalitet, som digitaliseringen af arbejdet i den offentlige sektor skaber, inkluderes og håndteres i dynamikken og praksis i den nationale og sektorielle sociale dialog i de otte lande.

3. De vigtigste resultater af DIGIQU@LPUB

Projektet fremhæver, at digitaliseringen af arbejdet, i endnu højere grad end den tidligere bølge af teknologisk transformation i offentlige tjenester, hurtigt har spredt sig til alle aspekter af det daglige arbejde via individuelle enheder som laptops, tablets og smartphones og det såkaldte Internet of Things (IoT). COVID-19-pandemien fungerede som en stærk katalysator for at fremskynde og intensivere brugen af digitaliseret arbejde blandt private og offentlige arbejdere.

Resultaterne af projektet viser, at disse ændringer for de offentlige tjenester og deres ansatte har været ambivalente. På den ene side bidrager digitaliseringen unægteligt til en vis forbedring af det arbejde, der udføres af offentligt ansatte, og dermed til kvaliteten af de ydelser, der leveres, hvilket øger effektiviteten. På den anden side kan digitaliseringens indvirkning på arbejdet være mindre positiv end forventet. For eksempel har digitaliseringen øget medarbejdernes autonomi ved at automatisere gentagne opgaver, men samtidig er der

opstået nye digitaliserede rutineopgaver (f.eks. rapportering), hvilket resulterer i et "autonomiparadoks" for medarbejderne.

Digitaliseringen har øget fleksibiliteten i arbejdet i den offentlige sektor ved at gøre det muligt at arbejde uden for de traditionelle arbejdspladser og arbejdstider (fjernarbejde) på et hvilket som helst tidspunkt og sted. Denne øgede rumlige og tidsmæssige fleksibilitet kan være skadelig for balancen mellem arbejde og privatliv og kan skabe stress (da personen altid er forbundet). Denne bekymring skal tages i betragtning i den sociale dialog og de gældende juridiske rammer (retten til at være offline).

Den dokumentation, der blev indsamlet i DIGIQU@LPUB-projektet, viste tvetydige opfattelser blandt ansatte i den offentlige sektor af digitaliseringens indvirkning på deres jobkvalitet. Der har været både positive og negative påvirkninger, som er meget forskellige og opleves forskelligt afhængigt af medarbejdernes individuelle karakteristika, deres erhvervsprofiler og de opgaver, de udfører i løbet af deres daglige arbejde, samt af de specifikke træk ved hver offentlig tjeneste. Dette samlede overblik dækkede over en vis variation mellem aspekterne af jobkvalitet, sektorerne og de betragtede lande.

Digitaliseringens indvirkning på den sociale dialog varierer igen, hvilket afspejler mangfoldigheden af arbejdsmarkedsrelationer, ikke kun mellem lande, men også mellem de tre sektorer, og endda inden for hver af dem. Ansættelsesforholdets juridiske status (privat vs. offentlig) er af stor betydning, ligesom tilstedeværelsen eller fraværet af et nationalt og/eller sektorielt niveau for kollektive forhandlinger, graden af faglig organisering og kvaliteten af arbejdstagerinddragelse og kollektive forhandlinger på arbejdspladsen.

Nationale og sektorielle fagforeninger havde generelt et positivt syn på den igangværende digitale overgang, selvom der ikke manglede bekymring over de implicite risici for beskæftigelse, arbejdstilrettelæggelse, privatliv og fagforeningsrettigheder. Med få eksplicite referencer til digitalisering i kollektive aftaler, synes en uformel søgen efter løsninger og afhængighed af informations- og konsultationspraksis at være fremherskende.

4. Anbefalinger

På denne baggrund kom vi med anbefalinger til, hvordan man kan håndtere digitaliseringens ambivalente indvirkning på jobkvaliteten for arbejdstagere i disse tre offentlige tjenester i EU. Vi anbefaler:

- at give medarbejderne tilstrækkelig uddannelse og mulighed for at lære digitale færdigheder;

- involvere dem fra design til implementering af arbejdsdigitaliseringsprocesser og -værktøjer;
- forbedre finansieringen af offentlige tjenester for at fremme en bæredygtig og retfærdig digital omstilling for ansatte i offentlige tjenester;
- gennemføre systematiske konsekvensanalyser og tilskynde til dedikeret videnskabelig forskning.

Vi anbefaler, at fagforeninger vedtager en holistisk tilgang til social dialog på både nationalt og EU-niveau med fokus på at garantere individuelle og kollektive rettigheder, livslang læring og fælles overvågning af de igangværende ændringer. Fagforeningsstrategier kræver også nye interne tilgange, kompetencer, værktøjer og organisatoriske midler for mere effektivt at kunne imødekomme arbejdstagernes behov for repræsentation.

5. Forskningsresultater

De otte nationale casestudier og deres resuméer (på engelsk og på de respektive nationale sprog) blev udgivet som OSE-arbejdsrapporter i 2023. De **to tværgående analytiske rapporter** om digitaliseringens indvirkning på jobkvalitet og social dialogpraksis blev udgivet i OSE papers-serien i 2023. **To briefing papers med et resumé og politiske anbefalinger** blev også udgivet som OSE Policy Briefs, med oversættelser til fransk og tysk (se projektets hjemmeside). **Den endelige rapport fra projektet** er udgivet på engelsk, fransk og tysk. Dette resumé er tilgængeligt på 9 sprog: dansk, engelsk, finsk, fransk, italiensk, polsk, spansk, tysk og ungarsk.

Mere detaljerede oplysninger om projektet og projektpartnerskabet samt adgang til dokumenter findes på projektets hjemmeside: www.digiqualepub.eu

With the financial support of the

